

DEMÀ
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

Viatjant, el nacionalisme s'entén

Es diu que va ser Camilo José Cela a qui se li va acudir –o va fer popular– allò tan estúpid d’“el nacionalisme es cura viatjant”. Havia de ser un recalcitrant nacionalista espanyol com ell qui ho pensés i ho digués. Recorda aquests monolingües que, com els va dir Gabriel Rufián a la cara i en seu parlamentària, volen obligar els bilingües a ser trilingües per decret. O aquest president basc que, veient perillar el seu concert econòmic –aconseguit en un clima de violència–, recomana als catalans que siguem pacífics i obedients. Cap geperut no es veu el gep, que diu el pare.

NO: EL NACIONALISME no es cura viatjant, a menys que parlem del turista adotzenat. Si només observes el món de fora sense baixar del bus turístic, sense topar-hi –i sense renunciar a la teva pròpia mirada nacional–, si ets un cosmòpolita de sala d’espera d’aeroport i d’hotel internacional d’esmorzars continentals, certament el teu nacionalisme et passarà desapercebut tota la vida. El teu i el dels altres. Però el cert és tot el contrari: és quan topes amb el món amb una certa intensitat que descobreixes els perfils del teu nacionalisme i, esclar, el dels altres. És viatjant que el nacionalisme s’entén.

PRECISO. Aquí, per nacionalisme, no faig referència a ideologies ètnicistes o identitàries o a projectes concrets d’emancipació política. Parlo, senzillament, de la pertinença a la nació, tant si se n’és conscient com si no. És a dir, parlo de tot allò que estableix vincles de pertinença, tant si són viscuts com a lligam a una comunitat càlida com a una societat política freda. Perquè de vincles n’hi ha de càlids i d’instrumentals. De generosos i d’interessats. N’hi ha que són resultat d’una elecció i n’hi ha que es viuen amb resignació perquè no sabríem com desfer-nos-en o, simplement, perquè mai hem tingut l’oportunitat, la intel·ligència o el coratge d’imaginar-nos-els diferents. Hi ha vincles, també, apassionants, ardents, i n’hi ha de viscuts amb irritació que, paradoxalment, com més profund és el sentiment d’autoodi més s’estrenyen. I hi ha vincles feliços, serens, impassibles, incòmodes, indignats o irascibles.

ARABÉ, el més habitual és que tota aquesta mena de vincles es barregin en cadascun de nosaltres en proporcions diverses segons com t’ha anat la vida i, sobretot, segons com t’imagines que t’hauria d’haver anat i, encara, com esperes que et vagi en el futur. I si haguessis d’apostar per quins són els més forts i estables,

TODD WRIGHT / GETTY

.....
Totes les nacions viuen el repte de mantenir el sentiment de pertinença que ens converteix en ciutadans

els més desitjables, ho faria pels menys cridaners però constants i pels viscuts sense vehemència però assumits amb responsabilitat, coratge i llibertat.

ACTUALMENT, totes les nacions viuen el repte de mantenir el sentiment de pertinença que ens converteix en ciutadans. Tothom en té, de problemes nacionals. En això també ajuda viatjar i llegir diaris de fora. Els problemes de la qualitat i la legitimitat democràtica no són locals, i tots s’assemblen. Totes les democràcies avançades debaten sobre com fer que la condició de ciutadà sigui vista com un avantatge, fruit d’uns drets conquerits a canvi de l’assumpció de tot un seguit de deures. La fortalesa depèn de l’absència de corrupció dels líders o d’una administració pública eficient, totes dues molt lligades i tan lluny d’on som aquí ara mateix. Hi té a veure, també, el paper dels mitjans de comunicació, sempre temptats d’exasperar els vincles tous, i el dels agents econòmics, a alguns dels quals ja els van bé els individus desarrelats. El nacionalisme –que allà on no s’ha de reivindicar en diuen patriotisme– no és una malaltia sinó un remei. I viatjar ajuda a saber-lo administrar sense sobredosis.